



BUDGETÖVERENSKOMMELSE 2026

ASKERSUNDS KOMMUN

Innehåll

Innehåll.....	2
Budgetöverenskommelse 2026	3
Strategisk styrning i Askersunds kommun	4
Verksamhets- och ekonomistyrning	4
Styrning av kommunal kärnverksamhet.....	6
Organisation	7
Näringsliv och kommun tillsammans i Askersunds kommun	8
Städning i hemtjänst	8
Drift av gata och park	8
Drift av fritids- och idrottsanläggningar	8
Drift av VA-verksamheten	9
Samverkan kring kultur, fritid, idrott, evenemang, turism och näringslivsutveckling och platsmarknadsföring.....	9
Investeringar och skulder	10
Principer för investeringar och framtida skuldsättning	10
Justeringar av tidigare investeringsplanering samt ej planerade eller kända investeringar	11
Investeringar 2026 med plan 2027–2029	11
Ekonomiska förutsättningar	12
Budget 2026 med plan 2027–2029	12

Budgetöverenskommelse 2026

Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Landsbygdspartiet Oberoende och Sverigedemokraterna har gjort en överenskommelse om budget 2026 för Askersunds kommun samt om utvecklingsområden och principer för ledning och styrning av Askersunds kommun framåt.

Syftet med överenskommelsen är att skapa stabilitet för arbetet med ekonomi, samt att utveckla arbetet med ledning och styrning i nämnder och verksamhet i Askersunds kommun. Vidare finns ett behov av en översyn av de organisatoriska förutsättningarna för att vi på ett hållbart sätt ska kunna fullgöra vårt välfärdsuppdrag i dag och i morgon samt för att vi ska kunna genomföra den politiska viljeinriktningen.

Organisation för ledning och styrning i Askersunds kommun utgår idag från ungefär samma principer som de gjorde vid sekelskiftet. Under ett kvarts sekel så har förutsättningarna förändrats. Vi behöver skapa en modernare struktur där vi som organisation tillåts vara flexibla, snabbfotade och där vi har ett pragmatiskt förhållningssätt i och till våra uppdrag.

Budgetöverenskommelsen har som genomsyrande ambition att stärka det lokala företagandet och främja det lokala näringslivet genom ökad samverkan. Vi pekar i överenskommelsen på de kommunala verksamheter som vi över tid har för avsikt att lägga ut på entreprenad eller överlåta åt näringslivet att sköta. Med detta vill vi bidra till en växande lokal marknad och ökade affärsmöjligheter för företagare i Askersunds kommun.



Strategisk styrning i Askersunds kommun

En kommuns intäkter är direkt beroende av de invånare som bor i kommunen. Grunden i en hållbar kommunal ekonomi är därför att resurstilldelningen till olika verksamheter alltid måste följa volymerna, dvs antal personer i verksamheterna och reella behov. Förhållningssättet i vårt arbete med ekonomistyrning är att verksamheterna ska jobba med synsättet att resurserna kommer in genom dörren och inte från en lucka i taket. Ett sådant förhållningssätt ställer krav på att vi som organisation har hög förmåga att arbeta med statistik, framförhållning och prognoser.

Samma elev som ger upphov till kostnader i en skola ger också upphov till intäkter till kommunen inom ramen för det kommunala utjämnningssystemet. Genom en aktiv samhällsplanering så kan vi över tid påverka våra intäkter. När vi kopplar ihop den strategiska samhällsplaneringen till planeringen av vårt befolkningsunderlag så skapar vi bra förutsättningar för god framförhållning i planeringen av kommunens verksamhet och ekonomi.

Det är nödvändigt att vi skapar de strukturer som krävs i vår organisation för att vi ska kunna säkerställa en medveten och förutsägbar planering som ska ligga till grund för en hållbar styrning av Askersunds kommun.

Verksamhets- och ekonomistyrning

Nödvändigt utvecklingsarbete av verksamhets- och ekonomistyrning har inte i tillräcklig omfattning kommit till stånd eller verkställts. Nämnderna har haft svårt att hitta verktyg för att komma till rätta med problem. Att nämnderna utför sina uppgifter inom de beslutade ekonomiska ramarna samt att politiska beslut verkställs är en förutsättning för en hållbar ekonomi och utveckling.



Analys och uppföljning behöver utföras och presenteras på ett sådant sätt så att de kan utgöra den förklaringsmodell som går att lägga till grund för verkningsfulla politiska beslut och därefter ändamålsenliga åtgärder i verksamheterna. Det finns behov av att generellt öka förståelse och respekt för beslutade budgetramar.

Det finns ett uttalat behov av att utveckla och forma ett ändamålsenligt system för hur styrning, ledning, uppföljning och analys av kvalitet och ekonomi ska genomföras. När det systemet är färdigbyggt och fungerar kan vi som förtroendevalda ges rätt förutsättningar att fatta långsiktigt hållbara politiska beslut. Brister i analyser riskerar leda till att beslut fattas på oriktiga grunder samt att konsekvenser blir uppenbara så sent så att det inte finns möjlighet att under året parera oönskade effekter och att vidta adekvata åtgärder.

Kommunstyrelsen har under våren beslutat om att anta riktlinjer för styrmodell. Rutiner arbetas för närvarande fram om hur styrmodellens olika delar ska fungera. Syftet med att ta fram en styrmodell är att förbättra förutsättningarna för den politiska styrningen av Askersunds kommun.

Styrmodellen kommer:

- Skapa struktur för hur beslut och mål omsätts i praktiken
- Skapa tydlighet kring uppföljning och resultat
- Underlätta prioriteringar och ansvarsfördelning
- Tydliggöra mål, uppdrag och ansvar
- Skapa ett gemensamt arbetssätt och underlätta samverkan
- Ge stöd för planering, genomförande och förbättringsarbete
- Öka transparensen om vad vi som kommunen vill uppnå
- Skapa möjlighet att följa resultat och utveckling över tid
- Bidra till tillit genom systematik och ansvarstagande

Arbetet ska bidra till att vi säkerställer ett strukturerat arbete med att identifiera och analysera förutsättningar för planering, prioritering och resursfördelning. Det är en mycket viktig politisk prioritering att styrmodellen fullt ut implementeras i hela organisationen.

Nämnderna kommer under innevarande år arbeta fram de indikatorer som både förtroendevalda och medborgare ska kunna följa, som ger en bild av hur vi lyckas med våra uppdrag eller som representerar andra viktiga fakta som vi behöver förhålla oss till. Indikatorerna kommer bli vägledande för vilka områden som behöver fördjupade analyser för att vi med analyserna som grund, ska kunna fatta politiska beslut om de uppdrag som ska leda till önskad förändring eller förflyttning.

Styrning av kommunal kärnverksamhet

All kommunal kärnverksamhet som vi utför ger upphov till statistik som går att ta del av i offentliga databaser hos Skolverket, Socialstyrelsen, SCB, Kolada med flera. Statistiken är en bra grund för att utvärdera det egna arbetet, resultat och effektivitet i förhållande till andra kommuner. Det finns en stor utvecklingspotential i, på vilket sätt vi använder oss av nyckeltal och statistik för att analysera, förbättra och utveckla vårt eget arbete. Vi behöver öka vår förmåga att göra användandet av statistik och nyckeltal till en del av det vardagliga arbetet.

Skola

Genom att utveckla arbetet med analys, verksamhets- och ekonomistyrning så kan nämnden ges bättre förutsättningar att genom resursfördelningen säkerställa ett arbetssätt som bidrar till hög måluppfyllelse och ökade utbildningsresultat.

Askersunds kommun har låg måluppfyllelse inom utbildningsområdet. Det är helt nödvändigt att vi kommer till rätta med de problem som ligger bakom de låga resultaten. Väl valda indikatorer som följs och analyseras kommer över tid skapa förutsättningar för huvudmannen att kunna ge de konkreta uppdrag som syftar till att öka måluppfyllelsen. Det finns ett behov att öka transparens och samarbete mellan nämnden och verksamheten. Arbetet med indikatorerna kommer bidra till att politik och förvaltning utgår från samma analysunderlag.



Äldreomsorg

Nämnden är ansvarig för att vården och omsorgen är av god kvalitet. Vi förvaltar våra skattemedel väl när resurserna följer vårdbehoven. Det är centralt att vi kommer till rätta med de höga kostnaderna för äldreomsorg i Askersunds kommun. Analyser och åtgärder måste vara väl förankrade och göras begripliga. Det skapar förutsättningar för följsamhet till, acceptans och förståelse för, kopplingen mellan resurstilldelning och vårdbehov.

Vi har gynnsamma förutsättningar i Askersunds kommun för att ha en effektiv äldreomsorg av god kvalitet.

Organisation

Under våren har utredningar genomförts om kommunövergripande stödfunktioner samt om hur vi arbetar med våra samhällsbyggnadsprocesser. Preliminära slutsatser belyser att det finns ett stort behov av att skapa mer ändamålsenliga strukturer som främjar effektivt resursutnyttjande, förtydligad ansvarsfördelning, förbättrad samverkan samt förbättrad strategisk styrning och utvecklingsförmåga inom kommunen. Utredningarna pekar på att det finns behov av att stärka ledningsförmågor samt samordna och utveckla operativ genomförandekraft i organisationen.

Det är politiskt prioriterat att genomföra de strukturella förändringar som erfordras för att utveckla ledningsförmågor i Askersunds kommun.

Följden av organisationsförändringar kan vara att det är lämpligt att förändra den politiska organisationen till nästa mandatperiod. För detta arbete finns en parlamentariskt utsedd politiskt grupp.

Vi måste säkerställa att vi har organisatoriska förutsättningar att möta framtidens krav på ledarskap, samordning och utvecklingsförmåga.



Näringsliv och kommun tillsammans i Askersunds kommun

Vi har ett starkt näringsliv vilket gynnar Askersunds kommun på flera sätt. Vi vill öka möjligheten att ytterligare stärka näringslivet genom utvecklad samverkan inom vissa områden. Vidare kommer vi under året planera för att lägga ut verksamheter på entreprenad samt låta företag utföra tjänster som idag utförs av Askersunds kommun.

Med detta vill vi bidra till en växande marknad och ökade affärsmöjligheter för företagare i Askersunds kommun. Utvecklingen sker stegvis där vissa verksamheter redan idag kan utföras av andra. För vissa verksamheter behöver omfattande förberedelsearbete genomföras för att vi sedan ska kunna planera och genomföra upphandling, innan de politiska ambitionerna kan verkställas.

Intentionerna att i ökad omfattning lägga ut kommunal verksamhet på entreprenad kräver att vi som organisation ställer om från utförandeorganisation till beställarorganisation. En för uppgiften ändamålsenlig organisering och en ökad kompetens inom vissa områden krävs för att säkerställa god planering, korrekt upphandling och kontroll av utfört arbete och resultat.

Ett minskat fokus på drift i egen regi kommer bidra till att vi som kommun kan renodla verksamheter och fokusera våra resurser till strategisk planering, ledning och styrning. Detta är helt nödvändigt oaktat driftsform.

Utöver utpekade områden ska organisationen kontinuerligt utvärdera vilka uppgifter eller verksamheter som på ett lika bra, eller bättre sätt kan utföras av den privata marknaden.

Överflyttning av verksamheter till näringslivet förutsätter en oförändrad kostnadsnivå eller minskade driftkostnader.

Städning i hemtjänst

Städning i hemtjänsten ska som princip inte längre utföras av kommunen så länge det enda målet med städningen är att få ett rent hem. Vi ska fortsättningsvis hänvisa till städföretag som arbetar specifikt med städning. Detta kommer ha en dubbelt positiv effekt, det stärker förutsättningar för företagande samtidigt som vi som kommun sparar våra vårdande resurser till de som behöver vård.

Socialnämnden beslutar om riktlinjer för hemtjänst där städningen regleras.

Drift av gata och park

Driften av gata och park ska framöver inte längre utföras i kommunal regi utan handlas upp. För att möjliggöra detta behöver vår gata/park-organisation ställas om från en driftorganisation till beställarorganisation. Upphandling ska genomföras under 2026 för att entreprenader och andra tjänster ska kunna vara utföras av näringslivet från 2027.

Drift av fritids- och idrottsanläggningar

Där så är lämpligt handlas drift upp. Vidare ska samverkan med föreningslivet sökas för att om möjligt inkludera föreningarna i driften av idrottsanläggningar utomhus.

Drift av VA-verksamheten

Utredning ska genomföras med målbilden att så snart det är möjligt, handla upp reinvestering, underhåll och jourverksamhet av VA-nätet ur ett flerårigt perspektiv. För att möjliggöra detta behöver vår VA-organisation ställa om från driftorganisation till beställarorganisation. Modellkommun för arbetet är Söderköpings kommun där konceptet har använts sedan lång tid tillbaka. Civilt försvar och krisberedskap är centrala frågor som ska beaktas i arbetet.

Upphandling förutsätter en strategiskt långsiktig planering av VA-kollektivets anläggningar. Det är av största vikt att detta arbete kring VA prioriteras för att skapa förutsättningar och underlag för beslut kring reinvesteringar och strategiska investeringar i Va-systemet på kort och lång sikt.

Samverkan kring kultur, fritid, idrott, evenemang, turism och näringslivsutveckling och platsmarknadsföring

Vi tror att en ökad samverkan och delaktig från andra aktörer kan vara framgångsrikt för att ytterligare öka utväxlingen av de skattemedel vi idag använder för att addera mervärden till Askersunds medborgare och näringsliv.

Genom att göra näringsliv och ideella aktörer än mer delaktiga i arbetet, vill vi inte bara skapa förutsättningar för mer verksamhet som når fler, vi vill även att näringsliv, ideella aktörer och föreningsliv ska gynnas. De ej lagstadgade verksamheterna kan ses som den arena som vi som kommunorganisation delar med andra. Hur vi samverkar kring den arenan kommer var en viktig del i definitionen av vår attraktivitet.



Vi ska i samråd med det lokala näringslivet, utreda, analysera och föreslå alternativa driftformer samt utvecklade organiserings- och samarbetsformer för evenemang, turism, näringslivsutveckling och platsmarknadsföring. Syftet är att stärka långsiktiga hållbarhet och attraktionskraft genom ökad samverkan mellan offentliga och privata aktörer samt att ta fram lösningar som gynnar både kulturlivets utveckling och näringslivets engagemang.

Vi ska i samråd med föreningar, näringsliv och fastighetsägare, utreda, analysera och föreslå samverkans- och driftformer kopplat till ungas fritid, idrottsverksamhet och kulturskola. Syftet med att öka delaktighet från näringsliv och ideella aktörer i det värdeskapandet arbetet kring fritid, idrott och kultur är att stärka platsens attraktivitet som boendeplats.

Investeringar och skulder

Askersund var vid utgången av 2023 Sveriges näst mest belånade kommunkoncern. Ungefär hälften av lånen är upptagna av kommunen och andra hälften är upptagna av de kommunala bolagen. Kommunens lån har primärt finansierat investeringar i verksamhetslokaler, förskolor och skolor. 2019 – 2024 har investeringstakten varit hög utifrån ett långvarigt bristande underhåll av lokaler, lokalbrist samt svårigheter med att anpassa skolor och förskolor till dagens behov. Åren 2018–2024 har skattekollektivets del av lånen ökat från 324 miljoner kronor till 673 miljoner kronor. Vi har under perioden investerat 712 miljoner kronor varav 505 miljoner har varit lånade.

De kommande åren så fortsätter vi att investera och underhålla våra fastigheter för 9–10 miljoner kronor årligen. Kvarvarande underhållsskuld i fastigheter som varken är utfört eller inplanerat under planperioden är i dagsläget mindre än 30 miljoner kronor.

Principer för investeringar och framtida skuldsättning

Vi ska de kommande åren amortera större delen av de lån som belastar skattekollektivet. Fortsatt stora investeringsbehov i VA-kollektivet kommer dock innebära att kommunens låneskuld som helhet inte kommer att kunna minska i samma takt som skattekollektivets del av låneskulden.

Den långsiktiga ekonomiska planen är att skattekollektivet år 2030–2031 kommer ha ungefär samma skuldsättningsnivå som 2018, året innan vi inledde den intensiva investeringsperiod som avslutas 2025.



Följande ekonomiska principer gäller för arbetet med skulder och investeringar:

- Amorteringar går i prioritetsordning före driftsatsningar.
- Ej planerade investeringar som syftar till att minska årliga driftkostnaderna kan aktualiseras under förutsättningen att besparingarna finansierar investeringen över 3–4 år. I det fall driftkostnader inte minskas vid föreslagen investering så måste investeringsprojektet påvisa en påtaglig nytta för verksamheten eller ökad produktivitet.
- Varje ny investering ska vägas mot amorteringsförmågan.
- Eventuella besparingar i drift hänförd till en ny investering ska föras till resultatet och därmed bidra till ytterligare amorteringar.

Justeringar av tidigare investeringsplanering samt ej planerade eller kända investeringar

Vi behöver skapa ett samlat strategiskt arbete kring möjliga investeringar i anläggningar och andra fysiska miljöer. Askersunds kommun har stor utvecklingspotential ur flera perspektiv som skulle underlättas av investeringar som inte kan prioriteras idag men som när det finns ekonomiskt utrymme skulle kunna skapa stora mervärden för medborgare, föreningsliv och näringsliv. Föreningslivet har sedan många år tillbaka efterlyst den konstgräsplan som skulle behövas för att utveckla fotbollen. Andra exempel är trafikåtgärder eller hamnen i Askersund, som med åtgärder i den fysiska miljön kan bidra till att öka attraktiviteten för Askersund som besöksmål.

Tidigare budgeterade investeringar i gator, mark och vägar av strategisk karaktär är, med vissa undantag, tills vidare bortlyfta ur investeringsbudgeten. En samlad strategi och långsiktig planering för strategiska investeringar i våra fysiska miljöer kommer lyftas till kommunfullmäktige när bedömningen är att arbetet kan utgöra ett ändamålsenligt underlag för politisk prioritering och beslut.

Investeringar 2026 med plan 2027–2029

I enlighet med principerna för investeringar så råder det stor återhållsamhet i arbetet med investeringar. Utöver medel för reinvesteringar och underhåll av fastigheter så finns utrymme för ett fåtal investeringar utpekade i budgeten.

Inga strategiska investeringar i lokaler finns upptagna 2026 eller under planperioden. Tidigare planerad investering i brandstationen är inarbetad i reinvesteringsplaneringen. Budgeten för reinvesteringar i lokaler är något utökad mot 2025.



Ekonomiska förutsättningar

Intentionerna i budgetöverenskommelsen är att ökat fokus på analys och strategisk förmåga tillsammans med ett förändrat arbetssätt inom våra egna verksamheter, på sikt ska bidra till att vi sammantaget ska uppnå positiva ekonomiska effekter.

Arbete med organisation och driftformer ska beakta kostnadsbilden samt göras med målbilden att Askersunds kommun ska vara en effektiv och modern organisation utan omotiverade överkostnader.

Budget 2026 med plan 2027–2029

Den ekonomiska planen för nämndernas budgetramar som fastställdes i samband med budgetbeslutet för 2025 säkerställer att vi 2026 kan ha ett resultat som innebär att vi i enlighet med kommunallagens krav återställer de senaste årens underskott. Det förutsätter att nämnderna arbetar aktivt med att hålla sina budgetramar och inte ökar sina kostnader. Det för 2025 beslutade sparbetinget på 1,7% av nämndernas (exklusive socialnämndens) budgetramar, ligger kvar 2026. Ramarna planeras inte återställas under planperioden utan är att se som en ny verklighet som nämnderna behöver anpassa sig till.

Försämrade prognoser för åren 2026–2028 innebär justeringar i planen för återställning av underskott. Dock planeras även fortsättningsvis återställningen av resultatet ske i enlighet med kommunallagen.

Det råder en viss osäkerhet kring om det befolkningstal som ligger till grund för budgeten kommer realiseras. En minskad befolkning ska i första hand hanteras genom att justering av anslag sker inom de verksamheter där volymerna minskar. En sådan ramjustering görs i så fall i november 2025 eller februari 2026.

